

Magazine Proefdiervrij

Nummer 1, Maart 2019

VitalTissue

Wetenschappelijk
onderzoek kan menselijker



PROEFDIERVRIJ

Over Proefdiervrij

Stichting Proefdiervrij werkt, samen met bijna 50.000 donateurs, aan een toekomst zonder proefdieren. Steeds meer mensen raken ervan doordrongen dat proefdieren daadwerkelijk kunnen worden vervangen door de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek.

Het ontwikkelen van proefdiervrij onderzoek vereist een nieuwe en creatieve benadering van oude vragen. Wetenschappers, ondernemers, de overheid en de maatschappij moeten openstaan voor innovatieve onderzoeksmethoden en zich hiervoor inzetten. Het is heel goed mogelijk om in de toekomst proefdieronderzoek overbodig te maken wanneer iedereen de handen ineenslaat om nieuwe, innovatieve technieken te ontwikkelen en toe te passen.



Lees het Proefdiervrij Magazine digitaal

Wilt u ons magazine niet meer per post ontvangen, maar lezen op het beeldscherm? Mail naar receptie@proefdiervrij.nl met in de onderwerpregel 'magazine voortaan digitaal'. Geef in deze mail ook uw adresgegevens door voor een extra check. Voortaan ontvangt u dan de laatste informatie in onze nieuwsbrief met een link naar het nieuwste magazine.



Betaalt u via internet? Vergeet het betalingskenmerk niet!

Hebt u een acceptgiro ontvangen en wilt u een donatie overmaken via internet? Neem dan het betalingskenmerk over. Dat is het getal van zestien cijfers op de acceptgiro. Zonder dat betalingskenmerk moet elke betaling handmatig worden ingevoerd. Is het betalingskenmerk wel ingevuld, dan leest de bank alle gegevens in en is alles automatisch ingevuld. Alvast bedankt!

Colofon

Proefdiervrij Magazine verschijnt vier keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan de donateurs van Proefdiervrij.

Redactieadres

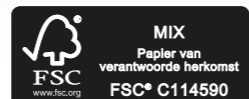
Stichting Proefdiervrij
T.a.v. Redactie
Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES Den Haag
070 306 24 68
info@proefdiervrij.nl
www.proefdiervrij.nl

KvK: 27183084
Rekeningnummer Triodos:
IBAN: NL 30 TRIO 0254 6497 18
BIC: TRIONL2U

Foto cover: Mymoza door Romy Penningnieuwland
Vormgeving: BUREAUBAS
Drukwerk: Drukproef

Blinden en slechtzienden

Proefdiervrij Magazine wordt ook uitgegeven op Daisy CD. Bel voor informatie naar Eddy Soffers, Proefdiervrij, 070 306 24 68



DIT MAGAZINE IS GEDRUKT OP FSC PAPIER



Foto: Bas Kijzers



Meestal staat ons magazine vol met nieuwe technieken en innovatieve modellen. Dit keer besteden we ook aandacht aan een ander belangrijk aspect: het verbinden van mensen.

Ik verbaas me er regelmatig over hoe weinig onderzoekers elkaar kennen, zelfs in een klein landje als Nederland. Soms lijkt het zo logisch dat onderzoekers uit Amsterdam met wetenschappers uit Utrecht samenwerken. In werkelijkheid blijkt dat lang niet altijd het geval te zijn. Ik zie het als een heel belangrijke taak van Proefdiervrij om die verbindende factor te zijn. We kunnen zoveel meer bereiken door kennis te delen! Daarom ben ik ook zo'n fan van ons nieuwste project: VitalTissue.

Het idee achter VitalTissue is dat menselijk restweefsel dat overblijft na operaties in een ziekenhuis, beschikbaar wordt gesteld voor onderzoekers. De huid die overblijft na een buikwandcorrectie is het perfecte model voor een huidonderzoeker. Probleem is dat het stukje huid vaak niet bij de onderzoeker terecht komt, maar in de prullenbak belandt!

Om dat te veranderen willen enthousiastelingen Cyrille Krul en Evita van de Steeg een netwerk opzetten binnen Nederland. Dat is toch een geweldig idee? Lijkt zo simpel, maar het heeft nog flink wat voeten in de aarde. Wij denken met ze mee! Lees meer over dit geweldige project vanaf pagina 4.

Naast VitalTissue hebben we zeker niet stil gezeten. We zijn nieuwe samenwerkingen aangegaan, hebben een aantal inspirerende evenementen achter de rug en we gaan bevlogen verder met het geven van colleges voor jonge onderzoekers aan universiteiten: je leest het allemaal in dit eerste magazine van 2019!

Veel leesplezier!

Debby Weijers

Directeur Proefdiervrij

Inhoud

- 4 VitalTissue
- 7 Virusonderzoek met organoids betrouwbaarder dan proefdieren
- 7 TPI bundelt krachten voor proefdiervrije innovatie
- 7 Jeanne bedankt!
- 8 De week van Bert
- 9 Help proefdieren. Ga op vakantie!
- 9 Proefdiervrij opnemen in uw testament
- 10 Geld inzamelen voor Proefdiervrij via Facebook
- 10 Recensie: Terra Insecta
- 11 Ex-proefdier adopteren is niet voor iedereen
- 12 College van Saskia zet studenten aan het denken
- 14 Lezersvraag: Wanneer werd de eerste dierproef uitgevoerd?
- 14 Hoe staat het met Wiep Scheper?
- 15 Historisch: Dierproef van economisch belang
- 16 Bestel een origineel cadeau en steun Proefdiervrij

VitalTissue

Wetenschappelijk onderzoek kan menselijker

Wie denkt aan proefdiervrije innovatie denkt waarschijnlijk als eerste aan wetenschappers die bezig zijn met technologische ontwikkelingen. Belangrijk werk dat wij ook van harte ondersteunen. Maar proefdiervrije innovatie kan ook iets heel anders betekenen. En daarover gaat het nieuwe, mede door ons gefinancierde, project: VitalTissue.

VitalTissue wil onderzoekers in Nederland gaan voorzien van levend menselijk weefsel, ook wel vitaal weefsel genoemd. Het gaat om weefsel dat overblijft na operaties en niet nodig is voor verder onderzoek naar de ziekte van de patiënt. Dit weefsel wordt nu vaak weggegooid, maar juist menselijk weefsel is voor onderzoekers van onschatbare waarde. Niet weggoien maar met toestemming van de patiënt beschikbaar maken voor onderzoek, dat is het doel van VitalTissue. Het zou het gebruik van proefdieren enorm kunnen verminderen.

De noodzaak van levend weefsel?

Onderzoek wordt bij voorkeur gedaan op vitaal materiaal. Omdat we levende mensen nou eenmaal niet direct als proefpersoon kunnen gebruiken, nemen we onze toevlucht tot proefdieren. Maar proefdieren hebben een groot nadeel: het zijn geen mensen.

En hoewel mensen en dieren genetisch niet eens zoveel van elkaar verschillen, zijn de verschillen in lichaamsbouw en functioneren heel groot. Een koe heeft 4 magen, een muizenhart klopt 500 keer per minuut en muizen krijgen helemaal geen Alzheimer of verhoogd cholesterol.

Deze verschillen beïnvloeden testresultaten enorm. Het overzetten van in een muis gevonden resultaten naar de mens is vaak lastig. En dat blijkt ook keer op keer. Maar ja, er is meestal niets beters, dus blijven onderzoekers proefdieren gebruiken.

Steeds meer wetenschappers willen zich hier niet bij neerleggen en zijn op zoek naar iets beters. Essentieel bij veel van dit onderzoek is de toegang tot menselijk materiaal. Een stukje darm, bijvoorbeeld, kan in een laboratorium in een model geplaatst worden waarbij de opname van stoffen in de darm kunnen worden nagebootst. De voorspellende waarde van zo'n levende-menselijke-darm-opstelling is veel hoger dan bijvoorbeeld een muizendarm die echt heel anders in elkaar zit. Maar het weefsel kan ook gebruikt worden om (stam)cellen uit te isoleren die verder opgekweekt kunnen worden voor onderzoek.

Hoewel onderzoekers schreeuwende behoefte hebben aan, onder andere, levend huid-, lever-,

Foto: Bas Kijzers

darm- en longweefsel, blijkt het in de praktijk voor veel onderzoekers lastig om het te ontvangen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn onwetendheid wat betreft wetgeving en ethiek, maar ook dat veel onderzoekers die niet in een ziekenhuis werken, geen contact hebben met chirurgen. Het goede nieuws is, dat het materiaal op zich wel aanwezig is, alleen is er geen manier om het weefsel op de juiste manier bij de onderzoekers te brengen.

Bij operaties en onderzoek wordt bij patiënten vaak weefsel afgenomen, en het deel dat niet nodig is voor de diagnostiek wordt na de operatie weggegooid. Dit is het moment waarop VitalTissue in actie gaat komen en wetenschappelijk onderzoek letterlijk menselijker gaat maken door het restweefsel beschikbaar te maken voor onderzoekers. Uiteraard enkel en alleen met toestemming van de patiënt. Menselijk weefsel niet weggooien maar gebruiken, is het simpele idee. Het beschikbare materiaal niet vernietigen maar ervoor zorgen dat het belandt in het onderzoekslaboratorium voor onderzoek ter bevordering van de gezondheid van mensen.

Het ontstaan van het project VitalTissue

Dr. Cyrille Krul, lector aan Hogeschool Utrecht, liep al een paar jaar rond met dit idee. Ze sprak erover met collega-onderzoekers tijdens borrels, op universiteiten, bij symposia. En omdat iedereen zeer enthousiast was, werd besloten het plan uit te werken. Een verkennende periode volgde. Artsen, chirurgen, pathologen en onderzoekers werden geïnterviewd. Wederom bleek de enorme belangstelling onder onderzoekers voor beschikbaar weefsel. Onder het publiek bleek een grote bereidheid voor het afstaan van restweefsel voor onderzoek. Onoverkomelijke problemen werden wel gevreesd, maar niet gevonden. Het project VitalTissue begon vorm te krijgen.

Cyrille verruilde haar toenmalige werkplek bij TNO in voor een baan bij Hogeschool Utrecht, en interesseerde Dr. Evita van de Steeg, wetenschapper bij TNO, om de onderzoeksinstelling aan boord te houden bij dit uitdagende project. TNO was belangrijk om twee redenen. Cyrille: "TNO is een instelling die veel ervaring heeft met het doen van onderzoek met menselijk weefsel en is als onafhankelijke partij onmisbaar als voortrekker van het project."

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK KAN MENSELIJK(ER)

RESTWEFSEL BLIJFT OVER NA OPERATIE



PATIËNT STELT RESTWEFSEL BESCHIKBAAR VOOR ONDERZOEK



ONDERZOEK MET MENSELIJK RESTWEFSEL IN PLAATS VAN PROEFDIEREN



Waarom is VitalTissue van belang?

Het bijzondere aan VitalTissue is niet zozeer de menselijke oorsprong van het materiaal. Menselijk materiaal is nu ook al beschikbaar via zogenaamde biobanken, maar daarin wordt het weefsel in bevroren toestand bewaard. Hierdoor is het weefsel wel intact gebleven, maar het leeft niet meer. Van de Steeg: 'In ingevroren materiaal kun je prima onderzoek doen naar bijvoorbeeld DNA-afwijkingen of het aantonen van bepaalde eiwitten, maar de onderzoeksmogelijkheden zijn beperkt en veel ander onderzoek is alleen mogelijk in levend materiaal. Het bestuderen van de opname van stoffen gaat niet in dood materiaal en ook de manier waarop stoffen, medicijnen bijvoorbeeld, zich door het lichaam verplaatsen of omgezet worden in andere vormen is alleen in levend materiaal te onderzoeken. Dit is heel belangrijk onderzoek omdat veel medicijnen bijwerkingen geven op andere plekken in het lichaam dan waar het voor bedoeld is.'



Krul: "Ook de wettelijk verplichte toxiciteitstesten zouden op restweefsel uitgevoerd kunnen worden. Stoffen die op zich niet giftig zijn, worden soms door het lichaam omgezet in een giftige stof. Dat kan alleen maar in levend menselijk weefsel onderzocht en aangetoond worden. Dood materiaal zet geen stoffen om en doe je het onderzoek in muizen of andere dieren dan is de kans groot dat zij heel anders op een bepaalde stof reageren dan mensen. Dit zijn hele grote beperkingen van het huidige (proefdier)onderzoek."

Wat gaat er de komende 1,5 jaar gebeuren?

Krul: "De komende 18 maanden gaan we een pilot draaien met VitalTissue. Dat betekent dat we proeven gaan doen met het verzamelen en het vervoer van het weefsel. Daarnaast zijn we natuurlijk benieuwd hoe het weefsel reageert en welke experimenten de onderzoekers allemaal kunnen uitvoeren bijvoorbeeld met longen en huid. We willen ervaring opdoen met de condities waaronder het materiaal bewaard moet blijven. Dit willen we allemaal gaan vastleggen in protocollen. Hoeveel tijd het kost om het weefsel van de ene naar de andere plek te brengen. En welke factoren de vitaliteit van het weefsel beïnvloeden etc. Dat zijn vragen die we willen beantwoorden."

Ook de sociale en ethische vraagstukken komen in het project aan de orde. "Hoe gaan we het publiek betrekken, welke vragen en eventuele angsten leven onder het publiek en hoe kun je die beantwoorden of wegnemen. Is elk onderzoek gerechtvaardigd? Hoe kunnen mensen die weefsel afstaan invloed hebben op het type onderzoek dat ermee gedaan wordt? Alle onderzoeksvragen willen we in deze haalbaarheidsstudie beantwoorden", aldus Van de Steeg.

Wat is de potentie van VitalTissue?

Krul: "De potentie van VitalTissue is enorm. Allereerst is natuurlijk belangrijk om zoveel mogelijk instellingen aan te laten haken bij dit initiatief. We gaan in de haalbaarheidsstudie starten met academische ziekenhuizen, maar de bedoeling is dat juist ook andere (streek)ziekenhuizen en klinieken mee gaan doen. Dan komt er meer weefsel beschikbaar."

Die ruime beschikbaarheid van weefsel leidt ook tot een andere manier van denken bij onderzoekers is de verwachting van Krul en Van de Steeg: "Het zal leiden tot onderzoeksmethoden die we nu nog niet bedacht hebben. Onderdeel van VitalTissue is nu juist ook om die creativiteit bij onderzoekers aan te wakkeren en op te wekken."

"We hebben in onze projectbeschrijving gepoogd een inschatting te maken hoeveel proefdieren we met VitalTissue zouden kunnen voorkomen. We denken dat we op een termijn van 5-10 jaar 10 procent van alle huidige proeven kunnen vervangen, maar als de creativiteit echt loskomt misschien nog wel meer. De beschikbaarheid van levend menselijk weefsel is een belangrijke voorwaarde voor de transitie naar dierproefvrije methoden die we met z'n allen zo graag willen."

Alle partners van VitalTissue

TNO, Charles River, Galapagos, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, Erasmus MC, UMC Groningen, UMC Utrecht, Sanquin, Utrecht Life Science, BBMRI (biobank), Logiqol (management), MLC Foundation (juridisch), Branddoctors (communicatie) en Proefdiervrij.



Let's go viral!

Virusonderzoek met organoids betrouwbaarder dan proefdieren

De eerste resultaten van het project 'Let's go viral' van Katja Wolthers zijn bekend. De uitkomsten zijn werkelijk veelbelovend. Virusonderzoek met organoids blijkt namelijk veel betrouwbaarder dan proefdieronderzoek.

In dit mede door ons gefinancierde project doet Katja (UMC Amsterdam) onderzoek naar virusinfecties met behulp van zogenaamde organoids. Dit zijn miniorgaantjes die gekweekt worden met menselijke stamcellen. Katja wilde onder andere aantonen dat onderzoek met organoids veel betere resultaten oplevert dan proefdieronderzoek. En dat is haar gelukt!

Zij heeft onderzoek gedaan naar twee virussen, zowel een darm- als een longvirus, waarbij het ziekteverloop in een proefdier afwijkt van het ziekteverloop bij mensen. In beide gevallen is nu aangetoond dat organoids wél op dezelfde manier reageren als het menselijk lichaam. Dat betekent dat een organoid in potentie een veel betrouwbaarder onderzoeksmodel is dan een proefdier.

Om de kennis van deze organoids verder te verspreiden en te ontwikkelen is het consortium Organovir opgericht. Internationale studenten worden geschoold in de door Katja ontwikkelde techniek. Zo verspreidt de kennis zich als een olievlek over Europa. Let's go viral! ✕



Jeanne bedankt!

Jeanne van Lier-Haring neemt na 10 jaar afscheid van Proefdiervrij. In die tien jaar schilderde Jeanne, als vrijwilligster, meer dan honderd dierenportretten die wij verkochten via onze webshop. De laatste schilderijtjes zijn inmiddels gemaakt. Jeanne heel erg bedankt voor je inzet en je prachtige schilderijtjes.

TPI bundelt krachten voor proefdiervrije innovatie

Nederland moet voorloper worden in proefdiervrije innovatie. Dit is de uitdrukkelijke wens van de regering. Om dit doel dichterbij te brengen is TPI (Transitie Proefdiervrije Innovatie) opgericht; een samenwerkingsverband van partijen uit maatschappij, overheid en wetenschap die alle actief zijn op het gebied van proefdieren; denk aan de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen en de Samenwerkende Gezondheidsfondsen.

Ook wij zijn aangesloten bij TPI. Kennis uitwisselen, elkaar inspireren en activiteiten op elkaar afstemmen zijn de belangrijkste doelstellingen van TPI.

Binnen TPI zijn inmiddels tien projecten - zogenaamde vernieuwingsnetwerken - van start gegaan die allemaal werken aan hele concrete doelen. Zo'n vernieuwingsnetwerk richt zich bijvoorbeeld op de ondersteuning van startende bedrijven die proefdiervrije innovaties naar de markt willen brengen. Andere netwerken houden zich bezig met het stimuleren van gezondheidsfondsen om te kiezen voor proefdiervrij onderzoek of er wordt gewerkt aan de bouw van 'de virtuele mens'; een project waarin alle bestaande onderzoeksmethoden aan elkaar worden verbonden.

Bij vijf van de tien vernieuwingsnetwerken zijn wij betrokken. "Dat is belangrijk, omdat wij als enige binnen TPI uitsluitend gericht zijn op het terugdringen van het aantal dierproeven en geen andere belangen vertegenwoordigen. Vanuit die positie kunnen we de andere partijen scherp houden om echt te streven naar proefdiervrije innovaties", aldus Debby, directeur van Proefdiervrij.

De week van Bert

Maandag

Werken bij Proefdiervrij is vooral heel veel communiceren. Communiceren met elkaar en met de achterban via de website, social media en ons magazine. De hele week ben ik samen met mijn communicatiecollega's bezig om het verhaal van Proefdiervrij zo goed mogelijk over het voetlicht te krijgen. Elke maandagochtend bespreken we de week. Wat speelt er, wat gaan we doen? Wie maakt wat? Onze activiteiten stemmen we ook af met de fondsenwerving zodat we optimale resultaten halen.



Vandaag ben ik op een training in Amsterdam om de mogelijkheden van ons nieuwsbriefprogramma nog beter onder de knie te krijgen. Een intensieve en leerzame training.

Woensdag

Vandaag stort ik me op ons nieuwe project VitalTissue. Dat betekent lezen, lezen en nog eens lezen. Vanmorgen bereid ik het interview voor dat ik vrijdag ga afnemen met Cyrille Krul en Evita van de Steeg van VitalTissue. Om goede vragen te kunnen stellen moet je eigenlijk al heel veel weten. Maar vooral moet je weten wat je nog te weten wilt komen. Die vraag is de basis van elk goed interview. Ik overleg met Saskia, onze wetenschappelijk medewerker en bereid m'n vragen voor. Tussendoor bel ik met Bas de fotograaf om te overleggen over de foto's.



Van links naar rechts: Janneke (fondsenwerving), Bert (tekst), Romy (social media) en Els (o.a. beeldredactie). 's Middags schrijf ik een artikeltje voor de website waarin we terugkijken op de afgelopen maand.

Dinsdag

De nieuwsbrief van Proefdiervrij is een belangrijk communicatiemiddel. Elke twee weken versturen we een nieuwsbrief waarin we schrijven over de voortgang van onze lopende projecten en ander belangrijk of leuk nieuws over Proefdiervrij of proefdierlijke innovaties.



's Middags plan ik het magazine dat je nu aan het lezen bent. Ondertussen eet ik m'n lunch. Ja, gewoon achter het bureau. Slecht, ik weet het. Maar eenmaal aan de slag, kan ik gewoon niet stoppen.

Donderdag

Binnenkort versturen we een nieuwsbrief. Deze ochtend staat in het teken van het maken van de nieuwsbrief. Welke onderwerpen? Welke invalshoek? En daarna teksten schrijven en opmaken in het mailprogramma. En vooral heel veel controleren. Een nieuwsbrief versturen naar 60.000 mailadressen blijft een spannende bezigheid. Bij Proefdiervrij stellen we beleidsplannen op voor een periode van 5 jaar. Waar en hoe kunnen we de komende jaren optimaal invloed uitoefenen. Middagje nadenken over strategie. Heerlijk!



Vrijdag

Eigenlijk is vrijdag m'n vrije dag, maar deze week niet. Ik leg 's morgens de laatste hand aan de nieuwsbrief en 's middags reis ik samen met fotograaf Bas Kijzers af naar Utrecht voor het interview over VitalTissue. En of dat een beetje gelukt is, kun je zelf beoordelen. Het artikel staat op pagina 4 tot en met 6 van dit magazine. Om 19.00 zijn we thuis. Snel even eten en 's avonds naar toneel. Beter kan je weekend niet beginnen! ✕

Vakantie?

Help proefdieren. Ga op vakantie!

Reserveren en meer informatie op www.villalavida.nl



Selma en Michel Krap steunen ons al vele jaren, want testen op dieren vinden zij onacceptabel en absoluut niet meer van deze tijd.

Zij willen Proefdiervrij nu op een nieuwe manier steunen. Zij doneren aan ons 10% van de totaalprijs van elke overnachting in hun Bed & Breakfast die via Proefdiervrij wordt gedaan. Dus nu kun je proefdieren helpen door op vakantie te gaan. Wat wil je nog meer?

Diervriendelijke B&B in Egmond aan Zee

Villa la Vida is een luxe Bed & Breakfast en ligt in

Egmond aan Zee op 10 minuten loopafstand van het strand. De 4 kamers zijn volledig duurzaam ingericht. Het ontbijt is geheel plantaardig en zo veel mogelijk biologisch. Via de B&B proberen Selma en Michel bewustzijn te creëren bij de gasten en willen ze mensen laten ervaren dat een leven zonder dierenleed niet moeilijk is en enorm prettig voelt!

10% voor proefdierlijk onderzoek

Boek een weekendje weg en laat je verwennen door Selma en Michel. Vermeld bij je boeking 'via Proefdiervrij' dan ontvangen wij 10% van de totaalprijs. Reserveren en meer informatie op www.villalavida.nl

Proefdiervrij opnemen in uw testament

Nalaten

Door Proefdiervrij op te nemen in uw testament zorgt u ervoor dat ook na uw overlijden de ontwikkeling van proefdierlijk onderzoek doorgaat.

De giften die wij ontvangen via een testament zijn voor ons van grote waarde. Proefdieren vervangen in wetenschappelijk onderzoek heeft tijd nodig en is kostbaar. Inkomsten uit nalatenschappen zijn hiervoor van structureel belang. Omdat wij een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) zijn, hoeven wij geen successierechten te betalen en dat betekent dat 100% van een legaat of erfstelling gebruikt wordt voor de vervanging van proefdieren!

Wilt u meer informatie, neem dan contact met ons op. Onze relatiemanager Els Jonkers staat u graag te woord. Zij is bereikbaar via de mail op jonkers@proefdiervrij.nl en op telefoonnummer 070 306 24 68.

Als u wilt dat zij contact met u opneemt, vul dan de bon in en stuur hem op naar Stichting Proefdiervrij, Groot Hertoginnelaan 201, 2517 ES te Den Haag.

Bel mij voor meer informatie



Achternaam

Voornaam / voorletters

Adres

P.C. / Woonplaats

E-mailadres

Telefoonnummer

Ik wil graag een persoonlijk gesprek en word graag gebeld: tijdens kantooruren 's avonds (tot 20.00 uur) liefst op dag

Social media



Geld inzamelen voor Proefdiervrij via Facebook

We zijn erg blij met de nieuwe mogelijkheid die Facebook sinds vorig jaar zomer biedt: het starten van inzamelingsacties voor goede doelen. 'Samen komen we er wel', 'Samen staan we sterk'. Allebei leuzen die aangeven hoeveel sterker je staat, als je er samen je schouders onder zet.

Facebook vraagt vaak omstreeks je verjaardag of je een inzamelingsactie wil starten, maar je kan er ook zelf één organiseren. Social media medewerker Romy startte rond haar verjaardag in september de eerste inzamelingsactie: "Facebook vraagt mij voor welk goed doel ik voor mijn verjaardag geld wil inzamelen, zij bieden sinds kort deze mogelijkheid. Dit wil ik NATUURLIJK doen voor Proefdiervrij 🐾." Romy haalde hiermee bijna € 90 op.

Begin januari heeft een andere trouwe volger ruim € 350 opgehaald. Facebook brengt geen kosten in rekening voor donaties aan goede doelen.

Ook een inzamelingsactie starten?

Zo doe je dat:

1. Klik in het linkermenu van je nieuwsoverzicht op **Inzamelingsacties**.
2. Klik op **Geld inzamelen**.
3. Selecteer **Non-profit/liefdadigheid**.
4. **Selecteer een liefdadigheidsinstelling**, kies een **omslagfoto** en vul de **gegevens** van de inzamelingsactie in.
5. Klik op **Maken**.

Recensie

Terra Insecta

Over de fascinerende beestjes die de wereld draaiende houden



Het aantal dierproeven dat jaarlijks in Nederland wordt uitgevoerd, is in detail bekend. We weten exact hoeveel dieren we gebruiken. Maar dat geldt alleen voor de dieren die door de wet op de dierproeven beschermd worden. En dat zijn niet alle dieren.

Insecten, wormen en ander klein grut zijn vogelvrij verklaard en niemand weet hoeveel van die dieren er in laboratoria gebruikt worden. Platwormen en fruitvliegjes zijn populair als proefdier, maar niemand maakt zich eigenlijk druk om deze onbetekenende beestjes. Behalve de Noorse biologe Anne Sverdrup-Thygeson. Zij schreef het boek Terra Insecta, over de fascinerende beestjes die de wereld draaiende houden. En wie het leest valt van de ene verbazing in de andere.

Met haar enthousiasme opent Sverdrup onze ogen voor diersoorten die op het eerste gezicht overbodig, vies of eng lijken, maar die in werkelijkheid cruciaal zijn voor ons ecosysteem en leefklimaat. Ik beken eerlijk: ik had helemaal niets met insecten voordat ik aan dit boek begon. Maar na het lezen begin ik me serieus af te vragen of we insecten toch ook niet moeten opnemen in de wet op de dierproeven. Wat een fascinerende en belangrijke dieren.

Je leest over soorten met oren op hun knieën, ogen op hun geslachtsdelen en een tong onder hun voeten. Het verhaal van de kakkerlakwesp is ronduit gruwelijk. Deze wesp spuit een dosis zenuwgif in het brein van een kakkerlak. Deze verandert daardoor in een soort zombie, die alleen beweegt op commando van de wesp. De wesp neemt de controle over en stuurt zijn prooi de juiste kant op door in de voelsprietten van de kakkerlak te bijten. De wereld van insecten is ongelooflijk rijk en gevarieerd.

Anne Sverdrup-Thygeson is hoogleraar biologie aan de Noorse Universiteit van Natuurwetenschappen en adviseur van het Noorse Instituut voor Natuuronderzoek. Zij rijgt in Terra Insecta in een heel toegankelijke stijl, allerlei verhalen en wetenswaardigheden aan elkaar. Aan het eind van het boek ben je een insectofiel. Dat kan gewoon niet anders!

Adopteren ex-proefdier

Ex-proefdier adopteren is niet voor iedereen

Misschien heb je wel eens gedacht om een ex-proefdier te adopteren. Dat kan. In Nederland zijn verschillende proefdierinstellingen, zogenaamde vergunninghouders, die hun dieren ter adoptie aanbieden. Het gaat dan met name om honden. Maar pas op: bezint eer ge begint.

De bemiddeling van ex-proefdieren gaat in Nederland bijna uitsluitend via de SHHH, de stichting voor hulp en herplaatsing van huisdieren. Deze stichting bemiddelt voor drie vergunninghouders en is in gesprek met een vierde. Andere instellingen hebben geen adoptieprogramma.

Met welke vergunninghouders SHHH contact heeft en wat er met de honden is gebeurd, wordt door de stichting niet naar buiten gebracht. "Instellingen zijn nogal terughoudend. Bang voor negatieve reacties als bekend wordt dat zij proeven doen met honden", zegt Ed Pols, bestuurslid van SHHH.

De Friese Stichting begon 20 jaar geleden met de bemiddeling van ex-proefdieren. "In de beginjaren van de stichting, waren de reacties heel sceptisch. Proefdieren zouden niet geschikt zijn als huisdier. Maar wij hebben aangetoond dat dat niet het geval is. Daar hebben we ook hard aan gewerkt, maar we ondervinden nu eigenlijk geen problemen. De ervaringen met ex-proefdierhonden zijn over het algemeen heel positief", zegt Pols.

Linda adopteerde drie ex-proefdieren

Dat beeld kan Linda Frietman bevestigen. Zij adopteerde inmiddels 3 maal een hond via SHHH. Wie haar nu over straat ziet lopen met haar twee vrolijke Beagles, kan aan niets zien dat beide honden een minder aangename start hebben gekend in hun leven. Zowel Holmes als Watson zien eruit als twee volkomen normale honden. Vrolijk, speelt en vol energie. "En het zijn ook normale honden", benadrukt Linda. "Gewone honden, maar wel met een bijzondere start van hun leven. Je kan daardoor



tegen moeilijkheden oplopen die een gewone hond niet heeft. En dan geeft een ex-proefdier nog net iets meer verantwoordelijkheid dan een gewone hond, vind ik. Een hond met een dergelijke start, daar moet je niet mee sollen, ook niet als het misschien eventjes tegenzit."

Linda adopteerde 16 jaar geleden haar eerste Beagle via SHHH. Chaplin is inmiddels overleden, maar na het overlijden koos Linda opnieuw voor een ex-proefdier. Dat werd Holmes. "Je ziet dat er in die 10 jaar tussen Chaplin en Holmes, heel veel veranderd is. Bij de SHHH maar duidelijk ook bij proefdierinstellingen. Holmes was een prima verzorgde en gezonde hond. Dat was bij Chaplin wel anders."

Eén van die veranderingen die SHHH de afgelopen jaren doorvoerde is de verplichte voorlichtingsmiddag. Hierin is veel aandacht voor angst en zindelijkheid. "Dat zijn de grote verschillen met een gewone hond" benadrukt Pols. "Na deze middag haakt 2/3 van de geïnteresseerden af."

Ook Linda raadt, ondanks de relatief soepele manier waarop de laatste adoptie is gegaan, het adopteren van een ex-proefdier niet zomaar aan iedereen aan. "Je moet het zeker niet alleen doen omdat je het zielig vindt. Dat is te weinig motivatie. Als het dan tegenzit, dan kan dat wel eens te weinig blijken te zijn. Je moet het willen doen omdat je ervan overtuigd bent dat jij zo'n hond een goed leven wil en kan bieden. Heb ik het geduld, heb ik de tijd, heb ik de ruimte, heb ik het karakter, wil ik er een zekere mate van vrijheid voor opgeven? Die vragen moet je jezelf wel stellen. Maar als je die vragen met 'ja' beantwoordt. Dan kan een hond uit een proefdierinstelling "de liefste hond zijn die er bestaat", aldus Linda.





Saskia

College van Saskia zet studenten aan het denken

Bijna wekelijks geeft Saskia college aan studenten om hen te enthousiasmeren voor proefdiervrij onderzoek. Vandaag staat Groningen op het programma. Een verslag van een kritische maar geïnteresseerde groep jonge onderzoekers. 'Waarom maken jullie je niet hard voor de platworm?'

Saskia, onze medewerker wetenschap en innovatie, afgestudeerd in bio-medische wetenschappen geeft deze ochtend college aan studenten, veelal promovendi, die zelfstandig dierproeven willen gaan opzetten. De Wet op de Dierproeven schrijft voor dat iedereen die een dierproef opzet een cursus proefdierkunde moet hebben gevolgd en ons college maakt daar een vast onderdeel vanuit. Zo maakt elke jonge onderzoeker kennis met het werk van Proefdiervrij en met proefdiervrije onderzoeksmethoden.

Ons stempel op proefdierkunde

Saskia begint haar college met de mededeling dat wij vooral voorstander zijn van vervanging van dierproeven door proefdiervrije methoden en niet zozeer pleiten voor een onmiddellijk verbod. Het is belangrijk om dit te benadrukken omdat we op deze manier de mogelijkheid van samenwerking met de wetenschap openhouden. Pleiten voor een rigoureuze verbod zou ons met de ruggen tegen elkaar zetten en wij willen nou juist samen met de wetenschap zoeken naar alternatieven voor dierproeven. De studenten zijn positief verrast. Een ander belangrijk uitgangspunt van het werk van Proefdiervrij is het idee dat alle dieren even belangrijk zijn. Saskia benadrukt dat we geen subsidie ontvangen en volledig afhankelijk zijn van de steun van donateurs.

"Om ons werk voort te kunnen zetten, is het in stand houden van die basis onmisbaar. Onze achterban vindt alle dieren even belangrijk. Onderscheid maken tussen het ene dier of het andere valt bij ons en onze achterban niet in goede aarde", aldus Saskia.

Kritische geluiden

Hier begint de kritische scholing van de studenten op te vallen. "Als jullie alle dieren even belangrijk vinden waarom richten jullie je dan vooral op complexe organismen als muizen en zelfs honden. Als elk dier even belangrijk is, ook al is het maar een driecellig wezen, dan is daar heel veel winst te behalen", is een reactie uit de zaal die op veel instemming kan rekenen.

Saskia moet de studenten hierin in principe gelijk geven, maar heeft een heel praktische reactie. "Proefdiervrij sloot tot voor kort aan bij de aanvragen die worden beoordeeld door ZonMW en als gevolg daarvan krijgen we te maken met de hogere diersoorten. Er worden namelijk geen subsidies verstrekt voor het vervangen van driecellige organismen aangezien deze niet onder de Wet op de dierproeven vallen." Maar het is een vraagstuk dat we meenemen. Wij gaan in de toekomst ook onderzoek financieren los van ZonMW en zullen dit wellicht goed moeten doordenken. Tellen deze dieren als proefdier of niet?

"In de computer is een driecellig organisme heel goed na te bootsen", weten de studenten. "Misschien is het dan juist wel goed om hierin te investeren. Je kunt hiermee veel proefdieren vervangen, ook al zijn het maar driecellig wezens of platwormen. Een tweede winstpunt zou kunnen zijn dat het een basis legt onder computermodellen voor complexere

dieren. En dat die door dit onderzoek op termijn ook vervangen zou kunnen worden door computers, want de ontwikkelingen op dit vlak gaan razendsnel." Zo blijkt dat we niet alleen iets komen brengen, maar ook iets kunnen leren van de studenten. Een goed voorbeeld van de samenwerking waar wij op uit zijn.

Maar de studenten blijven kritisch op het beleid van Proefdiervrij: "Hoe zinvol is het om succesvolle onderzoekers als Hans Clevers te financieren die toch wel voldoende geld ontvangen?" Saskia reageert dat wij juist aan de wieg stonden van dit succesvolle onderzoek toen er nog geen geld beschikbaar was en dat wij dit mede op gang hebben gebracht. De studenten zijn onder de indruk.

"Is het verstandig om je organisatie Proefdiervrij te noemen", is een andere kritische vraag van de studenten. Hiermee suggereer je immers dat volledige vervanging mogelijk is en de meerderheid van de studenten blijkt dat eigenlijk niet met ons eens te zijn. "Maar je kan je organisatie toch geen: 99% proefdiervrij noemen", is de reële en best gevatte opmerking van een andere student. Saskia benadrukt dat we een missie gedreven organisatie zijn die streeft naar proefdiervrij onderzoek en dat wij wel geloven dat het mogelijk is. Wij willen zaken aanjagen en innovaties onder de aandacht brengen. Zo zien we onze eigen rol.

Verandering van mindset

En dat die rol belangrijk is, blijkt ook deze ochtend. In de presentatie pleit Saskia voor een verandering van de mindset met betrekking tot proefdieren. Wat Saskia bedoelt met deze verandering illustreert zij met het voorbeeld uit de atletiek: de Fosbury-flop. Tot 1968 dook elke hoogspringer met het gezicht naar beneden en je rug omhoog over de lat. Dick Fosbury was de eerste atleet die over de lat sprong met de rug naar de lat en het gezicht omhoog. Met deze nieuwe

techniek sprong hij veel hoger dan de rest. Sindsdien doet iedere hoogspringer de Fosbury-flop en niemand haalt het meer in z'n hoofd om over de lat te duiken met z'n gezicht naar beneden. Dick Fosbury was een game changer.

De parallel met proefdieren is duidelijk. We moeten op een andere manier onderzoek gaan doen. Niet het proefdier als uitgangspunt nemen, maar al vanaf de aanloop van het onderzoek de mens als proefmodel zien. Op dat gebied zijn heel veel ontwikkelingen gaande en samen ontdekken wetenschappers de proefdiervrije Fosbury-flop.

Maar in dit deel van de presentatie blijkt de kritische houding van de studenten toch ineens een stuk minder. Ze lijken het idee van een andere mindset niet helemaal te doorvoelen. "We streven al naar zo min mogelijk proefdieren, we vervangen al daar waar nodig, want natuurlijk willen we ook zo min mogelijk dieren gebruiken", is de algemene opvatting onder de studenten. Maar door deze reactie is duidelijk dat het proefdier bij de meeste studenten nog 'on-top-of-mind' is. Bij de opzet van een onderzoek wordt automatisch uitgegaan van de dierproef. Deze wordt weliswaar met zo min mogelijk proefdieren uitgevoerd, maar het besef dat we misschien wel op een heel andere manier onderzoek moeten doen, blijkt nog niet te zijn doorgedrongen. Al wijst de vraag van één van de studenten: "denken jullie met proefdiervrije methoden hoger te kunnen springen", op doorbrekend inzicht. Op het bevestigende antwoord van Saskia, knikt hij instemmend.

Saskia sluit vol goede moed af. De studenten waren geïnteresseerd en hadden zeker waardering en respect voor onze keuzes en werk. Maar tegelijkertijd realiseren we ons dat er nog een hoop werk te doen is. Maar de eerste zaadjes zijn weer geplant. Op naar de volgende groep studenten.

Lezersvraag



Vraag

Wanneer werd de eerste dierproef uitgevoerd?

In januari kregen we de interessante vraag wanneer nou de eerste dierproef werd uitgevoerd. Wij doken het archief in om daarachter te komen. Al snel ontdekten we dat het nog niet zo'n makkelijke vraag is om te beantwoorden.

Tijdens onze zoektocht kwamen we erachter dat er al heel lang dierproeven worden gedaan. De oude Grieken stonden er al bekend om. De eerste geregistreerde dierproef, waar gebruik werd gemaakt van levende dieren, komt uit de 3de eeuw voor Christus, uitgevoerd door Grieks geneeskundige Erasistratus. Tot aan de 19de eeuw werden dierproeven zo nu en dan uitgevoerd.

Vanaf de 19de eeuw groeide het aantal dierproeven explosief. Dankzij de industriële revolutie werd er meer geld in onderzoek gestoken en dat leidde tot meer dierproeven. Deze toename was ook de start van een tegengeluid; de anti-vivisectie beweging, de voorloper van Proefdiervrij.

Op de foto ziet u een informatiestand van de anti-vivisectie beweging omstreeks 1930.

Goed nieuws



Hoe staat het met Wiep Scheper?

Begin van het jaar belden we met Wiep Scheper om bij te praten over haar proefdierrijke Alzheimer-onderzoek. Wij waren benieuwd hoe het project, waar wij in maart 2017 groots aandacht aan hebben besteed, er nu voor staat.

Goed nieuws! Het gaat goed met het onderzoek. Bijna alle gestelde doelen zijn gehaald. Zo zijn de onderzoekers erin geslaagd om een tweedimensionaal hersenmodel te maken en in dit model Alzheimer na te bootsen. Alzheimer wordt veroorzaakt door eiwitklompjes die zich vastzetten in de hersenen. Deze eiwitklompjes zijn nu in het model opgenomen.

De volgende stap was om van 2D naar 3D te gaan, ook dit is al deels gelukt. Een 3D model is een stapje complexer dan 2D en geeft nog beter de menselijke situatie weer. Het gaat dus goed met het Alzheimer-model. Zo goed zelfs dat er ook al gedacht en gewerkt wordt aan het op de markt brengen van het model. Dat is belangrijk want dat betekent dat ook andere onderzoekers kunnen gaan werken met het ontwikkelde model. Op deze manier kunnen er nog meer proefdieren worden vervangen.

Wij zijn hartstikke trots op het werk van Wiep. Met het model van Wiep heeft de muis – die van nature helemaal geen Alzheimer kan krijgen, maar de desbetreffende eiwitten krijgt ingespoten – als onderzoeksmodel voor Alzheimer, gelukkig zijn langste tijd wel gehad. ✕



1989

Historisch: Dierproef voor economisch belang

In 1989 voerde onze voorloper, de NBBV (Nederlandse Bond voor Bestrijding van Dierproeven), een bliksemactie uit bij het laboratorium voor Bloembollenonderzoek (LBO) in Lisse. Op de foto ziet u de bezetting van het laboratorium. Actievoerders timmerden planken voor de ramen en deuren en verwijderden klinkers uit de toegangswegen.

Konijnen als antistoffen fabriekjes

Aanleiding voor deze actie was de verstrekte vergunning aan LBO om konijnen in te spuiten met schadelijke virussen en bacteriën uit bloembollen. Ontoelaatbaar volgens de actievoerders omdat deze proeven niet voldeden aan de wettelijke bepaling dat 'dierproeven alleen mogen worden uitgevoerd als die in het belang zijn van de gezondheid of de voeding van mens en dier'. En daar was volgens de NBBV geen sprake van.

Of was dat toch wel zo?

Voor we deze vraag kunnen beantwoorden, eerst even achtergrondinformatie over het onderzoek: Konijnen maken als reactie op de ingespoten bacteriën en virussen, antistoffen aan, die vervolgens kunnen worden gewonnen door hun bloed af te tappen. Deze antistoffen dienen dan als basis voor een middel dat ingezet wordt om de desbetreffende bacterie of virus in een bloembol te kunnen aantonen. Hierdoor kan deze gegarandeerd virusvrij geëxporteerd worden. In 1989 was dit een belangrijke voorwaarde om naar Japan te

kunnen exporteren. Wat heeft een dergelijk onderzoek te maken met gezondheid of voeding van mens of dier?

Verbijsterend antwoord op kamervragen

De actie leidde tot Kamervragen. Toenmalig D66 kamerlid Tiesinga wilde weten hoe het zat met de verleende vergunning. De beantwoording was verbijsterend. Om aan de wet te kunnen voldoen werd in het advies aan de toenmalige minister verwezen naar de 'ruim aanvaarde esthetische betekenis van siergewassen' en de 'voor de geestelijke volksgezondheid niet geheel te verwaarlozen betekenis hiervan.'

En zo werd met veel kunst en vliegwerk voldaan aan de wet. Van bloemen word je blij en dat is goed voor de gezondheid, zo iets. Door de ophef die deze bekendmaking veroorzaakte, werd de vergunning ingetrokken. Zo ruim hoort een wet niet te worden toegepast. ✕

Bestellen kan ook online!



Ga naar www.proefdiervrij.nl/webshop

Bestel een origineel cadeau en steun Proefdiervrij

Op deze pagina vindt u een selectie van de artikelen van Proefdiervrij. Alle producten zijn gemaakt door vrijwilligers.



Op www.proefdiervrij.nl vind je meer artikelen van vrijwilligers. Met hun hobby helpen ze Proefdiervrij. Stuur deze bon op naar: Proefdiervrij, Groot Hertoginnelaan 201, 2517 ES, Den Haag



..... Bedrag

A. Babyslofjes € 6,95

Betty-Lou Luyken haakt de allerschattigste slofjes voor de aller-allerkleinsten! Je hebt de keuze uit varkens-, panda- en konijnslofjes

B. Sleutelhanger € 3,95

Hanneke Rosenbrand figuurzaagt deze houten sleutelhangers voor Proefdiervrij. Misschien vindt u deze sleutelhangers wel veel te mooi voor dagelijks gebruik. Dan zijn ze ideaal voor de sleutelbos van de burens waar u tijdens de vakantie de huisdieren te eten geeft. Maar natuurlijk ook leuk om als decoratie in de auto te hangen!

C. Poezenbootkatwaaier € 24,95

Lynda Smids maakt waaiers met afbeeldingen van scènes uit het leven van Ed de Poezenbootkat. Ed is haar favoriete model die zelf bepaalt hoe de dag verloopt en dus ook hoe een waaier van Lynda eruit gaat zien.

D. Armbandjes € 6,95

Deze armbandjes zijn gemaakt door Esther de Groen. De steentjes van de armband worden geregen aan een spiraalvormige ijzerdraad. Aan de armband hangt een mooi bedeltje van een haan. In de kleuren: zwart, bruin en blauw.

E. Halsketting € 13,95

Nel Bruser maakt deze prachtige halskettingen. Deze collier-achtige kettingen hebben een dubbele draad die op een aantal punten met elkaar is verbonden. In de kleuren, zalmroze, groen, taupe, lichtbeige en turquoise.

F. Geurzakjes € 7,95

Yvonne Verboekend maakt geurzakjes voor een heerlijk geurende linnenkast in de kleuren wit en beige!

G. Potloodolifant € 3,95

Annette Ophorst staat met familie en vrienden klaar om nieuwe olifantjes te haken.

Ondergetekende machtigt hierbij Proefdiervrij om éénmalig onderstaand bedrag te incasseren:

Bedrag	<input type="text"/>	Rekeningnummer	<input type="text"/>
Naam	<input type="text"/>		
Straat + huisnummer	<input type="text"/>	Postcode	<input type="text"/>
Woonplaats	<input type="text"/>	Handtekening	<input type="text"/>

